

AJUNTAMENT D'ARENYS DE MAR

FESTES DE SANT ZENON

1989

LA PORTADA

Reproducció del quadre del pintor Joan Baixas i Carreter (Barcelona 1863-1925). L'autor cursà els seus estudis a l'Escola de Belles Arts de Barcelona i més tard a Madrid i a París. Després d'haver treballat uns anys a Veneçuela, tornà a Barcelona, Fundà la famosa Acadèmia Baixas, en la que sobresortiren deixebles com Joaquim Torres-Garcia, M. Pasqual, Rafael Estrany, Ignasi Mallol i altres. Fou fundador i primer president de l'Agrupació d'Aquarel·listes de Catalunya.

La tela que reproduïm (0'995×1'845 metres), fou pintada per Joan Baixas l'any 1891 per encàrrec del patrici Sr. Rossend Llobet i Martorell. Representa una visió de la platja del Portinyol mirant a ponent, presidida per l'ermita de Montcalvari. Actualment, al seu valor d'obra d'art s'hi afegeix el de document. Hi veiem la trinxera oberta pel carril, el pont que de la carretera conduïa a la capella, una visió del cementiri, més enllà la Torre dels Encantats. Joan Baixas pintaria en un dia molt clar, que ressaltava la costa fins al Barcelonès i la muntanya de Montjuïc.

Aquest quadre fou adquirit per l'Ajuntament de la marmessoria d'Elvira Llobet i Quintana, amb destinació al Museu Municipal Actualment decora la sala de Plens del Consistori.

Salutació

La nostra Festa Major ja és a punt de començar i amb ella també s'inicia una altra etapa dins la nostra Vila, una etapa d'il·lusions, projectes i alegria, enfront d'uns anys de treball i preocupacions.

En la festivitat del nostre Patró Sant Zenon, esperem que els arenyencs participin en els diferents actes populars que es faran indistintament al carrer i al Pavelló i que en gaudeixin amb els seus familiars.

No vull acabar aquestes paraules sense felicitar a la Comissió de Festes, a les entitats culturals i esportives i a totes les persones que han col·laborat en l'organització de la Festa Major '89, ja que sense ells no seria possible que tots els ciutadans poguéssim gaudir d'uns dies d'esplai i divertiment que és l'aspecte primordial de qualsevol festa.

Aquesta Alcaldia que m'honora ocupar us desitja que passeu una inoblidable i bona Festa Major.

IGNASI MORENO i MARCOS

Alcalde d'Arenys de Mar

Arenys de Mar, juliol de 1989.

Salutación

Nuestra Fiesta Mayor va a dar comienzo, y con ella se inicia también en nuestra villa una nueva etapa de ilusión, proyectos y alegría, frente a unos años de intenso trabajo y preocupaciones.

Esperamos que en esta inminente Fiesta de nuestro Patrono San Zenón, los arenyenses gocen con sus fami-

liares de los diversos actos populares que tendrán lugar indistintamente en la calle y en el Pabellón Deportivo.

No quiero silenciar mi gratitud y mi sincera felicitación a la Comisión de Festejos, a las diversas entidades culturales y deportivas y a cuantos han colaborado en la organización de los actos de la Fiesta Mayor '89, pues sin su trabajo no sería posible ofrecer a todos los ciudadanos esos días de gozo y diversión, objetivo primordial de toda celebración festiva.

Esta Alcaldía que me honra ocupar, desea a todos los vecinos una feliz e inolvidable Fiesta Mayor.

IGNASI MORENO i MARCOS

Alcalde de Arenys de Mar

Arenys de Mar, julio de 1989.

PROGRAMA D'ACTES

Dissabte, dia 1

Nit, a les 9: **Festival de Dansa**, al Casal de Joventut Seràfica, a benefici de la Creu Roja, a càrrec de l'Escola de Dansa Synera de Mercè Freixas.

A les 10: Al Pavelló Polisportiu, **Nit de l'Esport**. Gran Festa de l'Esport Arenyenc, amb sopar, ball i lliurament de premis als millors esportistes arenyencs.

Organitzat pel Consell d'Esports.

Diumenge, dia 2

Tarda, a les 6: **Festival de Dansa**, al Casal de Joventut Seràfica, a benefici

de la Creu Roja, a càrrec de l'Escola de Dansa Synera de Mercè Freixas.

Divendres, dia 7

Matí, a les 10: **Torneig de Tennis Taula «Festa Major 1989»**, al Casal Parroquial. Categories: benjamins, alevins i infantils.

Tarda, a les 4: **Torneig de Tennis Taula «Festa Major 1989»**, al Casal Parroquial. Categoria juvenil.

Nit, a les 10,15: Al Pavelló Municipal, **Teatre** a càrrec del Grup Vol-Ras, amb la representació del nou espectacle «Insòlit».

Dissabte, dia 8

Matí, a les 10: **Torneig de Tennis Taula «Festa Major 1989»**, al Casal Parroquial. Categoria veterans.

A la 1 del migdia: **Repic general de campanes** anunciant la solemnitat de Sant Zenon.

Tarda, a les 4: **Torneig de Tennis Taula «Festa Major 1989»**, al Casal Parroquial. Categoria seniors.

A les 4,30: **Exhibició de Billar** i lliurament de trofeus als guanyadors del VI Campionat Social, a l'Esplai.

Organitzat per l'Associació de Gent Gran d'Arenys de Mar.

A les 6: **V.è Trofeu Festa Major**, a la Piscina Municipal. Proves de Natació:

- 1.er: Crol masculí i femení per categories.
- 2.on: 4×25 estils individual masculí i femení.
- 3.er: Waterpolo.

Organitzat pel Club Natació Arenys.

A la mateixa hora: A la plaça Flos i Calcat, **Espectacle infantil**, amb el Grup «Arco Iris».

A les 6,30: **Cercavila de Gegants i Caps grossos** d'Arenys de Mar i Canet de Mar.

A les 8: A la plaça de l'Església, **Audició de Sardanes**, a càrrec de la «Cobla Popular».

Nit, a les 10: A l'Església Parroquial, **Solemnes Completes a llaor de Sant**

Zenon, amb homilia que pronunciarà el P. Josep Bastardas, caputxí, acabant amb el cant de l'Himne a Sant Zenon dels compatricis Joan Draper i Xavier Maimí.

Seguidament a la Riera: **Gran Traca**, a càrrec de la Pirotècnia Igual.

Acabada la Traca: **Audició de Sardanes**, a la plaça de Flos i Calcat.

Organitzada per la Societat Cultural Gran Casino.

A continuació: **Ball Popular** de Festa Major amb l'Orquestra «ÉBANO», davant del Calisay.

A partir de les 3 de la matinada: **Xocolatada** per als noctàmbuls.

Diumenge, dia 9

Durant tot el dia hi haurà entre nòsalties la colla de **MOROS** i **CRISTIANS** de l'Ajuntament de Benissa (Alacant), que ens portaran a Arenys la tradició d'una festa popular del seu poble, com és la de Moros i Cristians.

Matí, a les 8: **XVIII Concurs de Pintura ràpida «Vila d'Arenys»**, a la Societat Cultural i Recreativa Gran Casino. Segellat de teles.

A partir de les 8,30: **XV.è Concurs de Pesca amb canya**, a la dàrsena de Llevant del Club. Categories infantil i juvenil.

Organitzat pel Club de Pesca Mar Sport

Seguidament: **Despertada general pels carrers d'Arenys**, amb pólvora i arca-

bussos, a càrrec dels Moros i Cristians de l'Ajuntament de Benissa (Alacant).

A les 9,30: **Torneig Open de Tennis Taula**, al Casal Parroquial.

Organitzat pel Club Tennis Taula Arenys.

A les 10: **IX.ª Simultània d'Escacs Festa Major 1989**, a la plaça de l'Església.

Organitzada per la Societat Coral l'Esperança.

Exposició d'Ex-libris arenyencs, al Museu Marés de la Punta, des del 9 de juliol fins al 31 d'agost.

A les 11: L'Associació de Pensionistes i de la Tercera Edat «ASVAT», com cada any, efectuarà la visita col·lectiva a la llar de les Germanetes del Sagrat Cor dels Vells Desemparats i a la Residència Geriàtrica (Hospital), obsequiant a tots els residents.

A les 11,45: **Concentració de Moros i Cristians** davant de la plaça de l'Església, on tindrà lloc una representació de la tradicional batalla.

Tarda, a les 5,30: **Desfilada per la Riera** de la colla de Moros i Cristians.

A les 7: **Cercavila de Gegants i Caps grossos** d'Arenys de Mar.

A les 8: **Missa Concelebrada a honor de Sant Zenon**. Predicarà l'homilia el P. Mateu Sanclimens i Serra, guardià del Convent dels caputxins d'Arenys.

Nit, a les 10,45: **Gran Castell de Focs d'Artifici i Aquàtics**, a càrrec de la Pirotecnia Igual. Els focs es faran a la primera platja, a la zona frontal de la Riera. Es recomanen entre altres llocs,

per veure els focs: tota la primera platja, el passeig Xifré i el passeig de la zona portuària.

Després dels Focs d'Artifici: **Cantada d'Havaneres**, a l'Ateneu Arenyenc, a càrrec del Grup «Port Bo».

Organitzada per l'Ateneu Arenyenc.

A les 11,30: **Gran Ball** al Pavelló Municipal, amb l'Orquestra «KAIRO'S». S'hi farà l'elecció de la PUBILLA 1989.

Dilluns, dia 10

Tarda, a les 5,30: A l'Esplai, **Ball de Festa Major**, a càrrec del «Conjunt Orquestral de Sant Celoni».

Organitzat per l'Associació de Gent Gran d'Arenys de Mar.

A les 7: A la plaça de les «Palmeres», **1.ª Mostra de Circ al carrer**, amb les companyies «Circ Sèmola» i «Boni and Caroli». Tots els assistents podran delectar-se amb una **Xindriada popular**.

A les 8: a l'Església Parroquial, **Missa** en sufragi dels arenyencs que ens han deixat des de l'últim Sant Zenon.

Amb la col·laboració dels Amics del Cant Gregorià.

Nit, a les 10: **Correfoc** pels carrers d'Arenys i **Focs d'Artifici** a càrrec del Grup «Suc de Suquets». (Sortida de davant del Calisay).

Queda reservat el dret de modificar els actes d'aquest programa.

EL MERCAT I LA FIRA

L'any 1679 Arenys de Mar, més conegut aleshores per Santa Maria d'Arenys o pel nom més popular d'Arenys d'Avall, estava integrat al Vescomtat de Cabrera i regit per Josep de Jalpí i Tries, batlle natural dels termes d'Arenys d'Amunt i d'Avall i de Sant Celoni, en representació del Marquès d'Aitona. L'administració local de la universitat o collectivitat dels arenyencs la tenien Baltasar Riera, com a jurat primer, Aleix Llunell i Jeroni Coll, en qualitat de jurats segon i tercer respectivament; hi havia a més un Clavari o tresorer, càrrec que tenia aleshores Joan Serra, i un consell de la universitat format per Jaume Lleu, Jaume Lladó del Racó, Agustí Pica, Pau Torres, Marc Clavell, Pere-Pau Mir i Balís, Gabriel Lleu, Francesc Tries, Miquel Preses, Josep Fontanals, Joan-Pau Farruç, Joan Constants i Joan Rossell.

La vila no tenia mercat ni fires. Feia 15 anys que els jurats i consell d'Arenys de Mar havien fet, en nom de tota la població present i venidora,

el vot de celebrar solemnement com a dia de festa la diada de Sant Zenon el 9 de juliol de cada any, i el bisbe de Girona ho aprovà amb decret de 16 de juny de 1664. D'altra banda, poc abans, el 1673, Josep Pasqual i Lleu, acabat mercader mig ennoblit, havia dipositat en l'altar de Sant Josep de l'església parroquia de Santa Maria d'Arenys les restes del màrtir sant Fèlix romà, la solemnitat del qual era celebrada el 10 de juliol. Així, els dies 9 i 10 de juliol foren pràcticament festius a la vila i, en tots dos, al matí se celebraven solemniais oficis i a la tarda hi havia processó.

A darreries de l'any 1679 els jurats i el consell determinaren de celebrar mercat els dissabtes de cada setmana i fira els esmentats dies 9 i 10 de juliol. Però res d'això podia ser sense la deguda llicència, que en els llocs reials corresponia al rei i, en els pobles de jurisdicció de baró —i entre aquests hi havia Arenys—, pertanyia al seu senyor, que en el nostre cas era el Marquès d'Aitona.

Aleshores el Marquès d'Aitona era el menor Guillem Ramon de Montcada i de Portocarrero, el qual a Catalunya era també Comte d'Osona, Vescomte de Cabrera, d'Illa i de Bas i, entre altres baronies, tenia les de Montpalau, Montclús i Montseny, Blanes, Anglès, Palafolls, Llagostera, etc. i la senyoria de diverses viles, entre elles la de Sant Celoni. Fora de Catalunya era també molt poderós

Escut d'armes del Marquès d'Aitona en el vescomtat de Cabrera
(Darreries del segle XVI). Museu d'Arenys.

com a Duc de la Puebla de Castro i de Vilarreal, Comte de Valença a Valladolid, d'Acoutin i de Medellín, Baró d'Alfajarín, etc.¹ Els marquesos d'Aitona, des de començaments d'aquell segle, s'havien absentat de Catalunya i feien un lluit paper a l'entorn dels reis de la Casa d'Àustria i, castellanitzats del tot, deixaven els seus *estados* de Catalunya a la cura de Procuradors Generals, Governadors i altres funcionaris. Les seves vinguendes a Catalunya foren molt escasses.²

El tràmit ordinari per a l'obtenció de la llicència de mercat i fira, era demanar-la per conducte del Governador General resident a Hostalric, on radicava la capitalitat del Vescomtat de Cabrera, però s'aprofità l'avinentsa d'un viatge a Madrid de l'arenyenc Josep Pasqual i Lleu abans esmentat.³ Un assentament del Llibre de Clavaria de la universitat d'Arenys de Mar ens ho confirma i, de passada, ens fa saber el que calgué pagar per la llicència i el cost de la redacció de la sollicitud presentada.⁴ La gestió de Josep Pasqual fou un èxit i, pocs dies després del seu retorn, es reberen les oportunes lletres de la Senyoria.

La llicència fou donada el 10 de febrer de 1680 per la Marquesa d'Aitona, missenyora Anna de Silva, en la seva condició de tutora i curadora del seu nét Guillem Ramon de Montcada.⁵ La còpia em a continuació al peu de la lletra.

Doña Ana de Silba, marquesa de Aytona etc. tutora, curadora y usufructuaria del Exmo. señor Don Guillem Ramon de Moncada mi nieto, marqués de Aytona y de la Puebla de Castro, Conde de Osona, vizconde de Illa, Bas y Cabrera, etc.

Aviéndome representado los jurados, vezinos y moradores de la universidad de Santa Maria de Areñs de mar que, con ocasión de las guerras tan continuadas que ha avido en el principado de Cataluña, se halla su universidad tan destruida y los propios della tan empeñados que no tienen forma como poderse aliviar ni salir de sus aogos si no es que mi gracia les conceda licencia y facultad para tener mercado todas las semanas en el día sábado y todos los años feria en los dias nueve y diez de julio, que es cuando se celebra en dicha villa con toda solemnidad la fiesta de los santos Cenon y Felix, y assí me suplican sea servida concederles la sobredicha licencia. Y porque mi ánimo es dar a los vassallos de mi nieto todos aquellos arbitrios que parece puede serles de algun alivio, primero mandádome informar si esta concesion acarrearía a dicha villa las conveniencias que representaba, y siendo informada que sí, he tenido por bien de ordenar y mandar, como en virtud de las presentes ordeno y mando, que vosotros los vezinos y moradores de dicha villa de Santa María de Areñs tengais mercado todas las sema-

Un dia de mercat al mig de la Riera, en les darreries del segle XIX. Any 1894

nas en el día sábado y todos los años feria en los días nueve y diez de julio, para cuyo efecto os doy, en el sobredicho nombre, la licencia y facultad que fuere necesaria, sin que por executar lo arriva referido incurráis en pena ninguna. Y para que esto tenga su debido cumplimiento, mando en el sobredicho nombre a mi procurador general, Gobernador de los Vizcondados, bayles y demás ministros que son y por tiempo fueren, que, bajo las penas a mí reservadas, de ningun modo os molesten ni inquieten en el uso de tener mercado todas las semanas y feria todos los años en el modo que arriva va referido, sino que antes bien os den y deban dar la ayuda que les pidiéreis y fuere necesaria, y esta concesion la hago durante mi voluntad o la de mi nieto y successores suyos en dichos estados. En testimonio de lo qual mandé despachar las presentes firmadas de mi mano, selladas con el sello de mis armas y referendadas de mi infrascripto secretario. Data en Madrid a diez de febrero de mil seyscientos y ochenta.

*La Marquesa de Aytona
doña Ana de Sylba*

*Por mandato de su Ex.ª mi Sr.^a
la Marquesa.*

Don Diego Novella (rúbrica)

El mercat se celebrà, des d'aleshores, a l'única plaça pública que hi havia a la vila, o sia a l'actual plaça de Flos i Calcat, on també s'hi feien les ballades. El lloc era més que suficient, car la vila no passava dels 1.500 habitants, tot i ser en aquell temps una de les més populosos de la Costa de Llevant.

Les fires es feren al *Través*, o sia a la part del capdavall de la Riera.

Com passa moltes vegades, quan es va celebrar la primera d'aquelles fires, ja no hi havia els mateixos jurats i consellers que les havien obtingudes, car el dia 3 de maig, com cada any, es renovava per sorteig el govern de la vila. Els nous jurats foren Jaume Lladó, Miquel Preses i Rafael Bonamic. En aquells venturosos temps no hi havia partits polítics i, amb un sentit comunitari de continuïtat de gestió, si uns començaven una obra els altres la duïen a bon fi.

Encara van tenir de passar molts anys perquè el mercat setmanal es traslladés de la Plaça a la Riera, car aquesta no era una via urbana sinó l'areny per on discorrien les aigües del torrent i res més.

La primera notícia d'un mercat a la Riera fou del dijous 21 d'octubre de 1802, per tal de poder proveir el nombrós acompanyament del rei Carles IV en la seva estada a la nostra vila.

El mercat de la Riera. Any 1898.

* * *

Al segle passat el mercat s'anava celebrant cada dissabte a la Riera i, així, anà fent la viu-viu fins l'any 1865.

Aquell any Arenys de Mar tenia un Ajuntament de molta empenta, sota la presidència de l'alcalde Josep Pinart, acreditat cirurgià. Tot i les estretors de la hisenda local, portà a cap una tasca aleshores molt revolucionària: plantà l'arbrat de la Riera, amb plançons fets venir de la Devesa de Girona. Construï voreres a la Riera i als principals carrers. Comprà a la casa Sala un bon cabdal d'aigua de mina i installà cinc fonts públiques. Arranjà la plaça de la Casa de la Vila treient les parets que la tancaven i plantant-hi acàcies. Reformà l'encorxadador i la plaça de l'Església. També deixà preparats els projectes de construcció del passeig Marítim i d'un carrer que comunicaria el Rial i el carrer de la Torre amb el carrer de l'Església, obres que, tres anys més tard, portà a execució la Comissió Revolucionària del 1868.

El 18 d'abril de 1865, aquell benemèrit Ajuntament presidit pel metge Pinart i del que formaven part els regidors Josep de Rovira, Magí Soler, Josep Llobet, Joaquim Arxer, Josep Barangé, Modest Parera, Francesc Niella, Bonaventura Majó, Josep d'Arquer i Grau, Enric d'Hita i Joaquim Romaguera, va considerar que seria molt útil que

el mercat se celebrés els diumenges, per raó de que en tal dia atreuria a Arenys de Mar gent de tot arreu i podria ser una font de riquesa per a la població.

Seguits els tràmits necessaris, el 6 de juliol de 1866, el Governador Civil de Barcelona, I. Méndez de Vigo, concedí l'autorització, que es donà a conèixer al públic en el *Boletín Oficial de la Provincia de Barcelona* número 201, de 31 d'agost del mateix any.

Aquell mercat dominical era principalment agro-pecuari, com gairebé tots els mercats d'aleshores. La concurrència era nombrosíssima i s'arribà a crear una ampla zona d'atracció des de Sant Andreu de Llavaneres inclòs fins a Tordera i des de la ratlla de mar fins a Vallgorguina i Olzinelles i tota la vessant del Montnegre. En aquelles calendes ningú s'hauria pogut imaginar que temps a venir hom s'inventés una comarca amb el nom de Maresme i, per acabar-ho d'adobar, que hi hagués algú que la definís de tradicional. L'afluència de forasters, sobretot de la pagesia, uns perquè venien a vendre, altres a comprar i molts a fer les dues coses, es convertia en clientela de les botigues de roba, sabateries, magatzems de farratges, plats i olles, vidriers, ferreteries, etc., sense oblidar fondes, cafès i tavernes i fins i tot els despatxos de metges, veterinaris, notaris, advocats i pro-

La pescateria. Any 1918,

curadors. La primera caixa d'estalvis que hi hagué a Arenys de Mar, creada per la Joventut Seràfica a inicis del present segle, també fou dominical i funcionava el dia del mercat.

El que això escriu té molts de bons records d'aquell mercat dominical, tant de jove com d'infant. De petit disfrutava mirant els vedells i garrins aplegats al bell mig de l'areny de la Riera i, sobretot, escoltant els qui aleshores en deien *xarlatans*, que discursejaven incansablement per a vendre coses inversemblants i les pomades d'En Panxo o de la Serp, o bé els qui cantaven històries de crims i venien romanços.

I, posat a recordar, faig memòria de la manera com es distribuïen en la nostra Riera les activitats del mercat: Al bell mig de l'areny, des del Rial en avall, hi havia *la pescateria*, com en deien aleshores, o sia les parades dels peixaters. Aquell mateix indret també l'ocupaven els dies feiners.

Pujant per la vorera de la dreta, s'hi posaven parades eventuais de saldos i quincalleria que no arribaven més enllà de la cantonada del carrer de les Margarides. Des d'aquest darrer punt en amunt, a la mateixa mà dreta, venien les parades de carnisers, tocinares, bacallaners i gallinaires, tal com en els dies corrents, arribant poc més o menys fins a *cal Xiquet*, taverna i casa de menjars al costat del Cine Doré. D'aquest punt en amunt

de la mateixa voravia, venien els hortolans amb parades de verdura, fruita i aviram, que acostumaven a arribar fins el carrer de Sant Francesc, bé que al temps de determinades collites vingues sin pagesos de fora a vendre llegums, castanyes, melons, etc., i aleshores arribaven les parades fins a prop del carrer Nou.

Pujant riera amunt, des de la cantonada del Rial, per la vorera esquerra, hi havia tenderets i parades de tota mena, saldos, romanços i literatura barata, quincalla, etc., fins a prop de la plaça de l'església i a voltes fins i tot arribant a l'altura de la rectoria a l'*Empedrat* o carreró.

Enmig del sorral de la riera, del Rial amunt, s'hi concentraven les parades que no havien cabut a la vorera, on s'hi venien també plats i olles de terrissa, càntirs, eines de treball, bateria de cuina, vidrieria, etc., amenitzats pels oradors que oferien duros a quatre pessetes i tota mena de gangues; d'aquests *xarlatans*, com se'n deia aleshores, n'hi havia que feien rifes o venien herbes i pomades remeieres, envoltats pels curiosos i desvagats.

Seguint amunt, enmig del sorral de l'areny, s'hi concentraven tartanes i carros, molts d'ells coberts amb veles, que arribaven tots plegats fins a ran de *les passeres*. En aquest tros, els murets del llit de la riera tenien empotrades unes anelles de ferro que servien per fermar-hi les cavalleries dels car-

Un *orador* del mercat dominical. Any 1930.

ruatges. En el sorral hom hi veia sortir sovint brostes de civada, del gra caigut dels morralets. Molt rares vegades venien carros de bous i, aleshores, era tot un espectacle.

Dels carros i tartanes en amunt, també al bell mig de l'areny, venia el bestiar. Primer el menut, generalment garrins i algun que altre xai, situats dins de tanques que portaven els mateixos venedors. A vegades s'hi afegien els galldindis, conduïts a ramats per homes de parla castellana, abillats amb brusa i cofats amb barret, mai amb gorra. Més amunt hi havia el bestiar gros, com boví i cavallar. La presència del bestiar era molt inconstant i entrava en decadència.

Després de l'any 1929, estrenat el magnífic edifici de la plaça-mercat, es concentraren en aquest la peixateria, carnisseries, tocineries, bacallaneries, venda de fruites i verdures, gallineria, etc. A la Riera s'hi posaven els pagesos forans que no tenien lloc de venda al nou edifici. En el demés el mercat dominical seguia com abans.

El famós Noi de Tona, que en els anys del 1915 al 1924 acostumava venir a la fira de Sant Zenon, a l'hivern també seguia mercats i havia vingut algun diumenge a discursejar i arrencar queixals.

Al mercat dominical no hi faltaven mai els pinyonaires, que per cinc cèntims t'omplien una butxacada de pinyons. Tant els pagesos com els

qui feien el pagès, es passejaven per les voreres de la riera, menjant pinyons, les closques dels quals obrien amb una petita navalleta o trempaplomes; el terra de la nostra via principal, sobretot a la banda dreta pujant, era tan ple de closques que, en passar-hi damunt, no parava de sentir un sorollós crec-crec.

A migdia s'havia acabat el mercat i tothom feia via a casa seva.

* * *

L'any 1927, des d'una important localitat de ponent, que es considerava perjudicada per l'existència del mercat dominical d'Arenys de Mar, es començà amb una ofensiva cercant la seva extinció. Uns anomenats *auxiliars* de la *Inspección Regional del Trabajo*, acompanyats de botiguers d'aquella altra població, venien a llevar actes d'infracció de les normatives del descans dominical a les botigues de la Riera. Però com que aquelles normes no afectaven els *mercats tradicionals*, l'alcalde senyor Joan Mollfulleda i Congost es va moure eficaçment amb la col·laboració de tothom i, fins i tot, dels Ajuntaments de l'entorn. Una Reial Ordre de 27 de juny de 1927 va reconèixer amb tots els honors la tradicionalitat del mercat dominical d'Arenys de Mar, amb el que semblava eliminat definitivament el perill.

Una parada de terrissa en el mercat. Any 1930.

No passà massa temps que, amb el pretext d'un decret de la Conselleria de Treball de la Generalitat de Catalunya de 6 d'agost del 1934, els mateixos elements de set anys abans tornaren a la brega. L'Ajuntament, tant en la seva majoria lliquera com en la minoria radical, defensà el nostre mercat sota el guiatge del seu alcalde senyor Frederic Quintana i Rabell. El senyor Martí Barrera, conseller de Treball de la Generalitat i bon amic dels arenyencs, salvà la situació.

Amb el desgavell del 6 d'octubre d'aquell any, a la Generalitat hi hagué cares noves i, a la Conselleria de Treball, s'hi instal·là la gent de la Confederación Española de Derechas Autónomas (CEDA). A la primavera i a l'estiu del 1935 es repetiren les amenaces contra els botiguers de la Riera que tenien obert per ser dia de mercat i tornaven els inspectors acompanyats dels botiguers forans abans esmentats. Aquesta darrera ofensiva contra el nostre mercat ja no es pogué aturar, perquè entre els arenyencs no hi hagué la unanimitat d'abans. Ara els botiguers es dividiren, perquè els dels carrers sostenien que el mercat només afavoria el comerç de la Riera. Els fills i gendres dels botiguers dels altres carrers volien fer festa i s'oposaven a la permanència del mercat, per tál que tanqués tothom, i feren sentir la seva veu a la Conselleria de Treball. Quan l'alcalde i representants

de l'Ajuntament anaven a fer gestions a la Conselleria, els senyors de la CEDA es despenjaven en consideracions teològiques a l'entorn del descans dominical.

I així a darreries de l'any 1935, el nostre mercat diumenger morí sense pena ni glòria.

De mica en mica, va prosperar un altre mercat dominical a l'extrem de llevant de la comarca. Com que no feia nosa a ningú prou poderós, el deixaren en pau i, avui, és un gran mercat, consolidat tradicionalment, i una font de riquesa per a la vila que el posseeix.

Ací els efectes de la supressió es van notar ben aviat i el cost de la vida d'Arenys de Mar és, des d'aleshores, un dels més alts del país, per manca d'un fre regulador de preus com era aquell gran mercat. Ara tenim un mercadet els dissabtes, d'aquells que els nous corrents en diuen un *mercadillo*, on la vila hi gasta més que no en rep.

I el que és la vida! Pocs anys després d'aquella desfeta, els mateixos fills i gendres que havien impugnat el mercat perquè volien fer festa, el curs natural de la vida els havia portat a esdevenir amos d'aquelles botigues de carrer secundari. Aleshores es quedaven al peu del canó i venien d'*amagatotis*, cosa que no es podia fer còmodament en els establiments de la Riera.

D'aquests fets han passat 54 anys i sembla que

Un altre aspecte del mercat. Any 1930.

era ahir. Des d'aleshores tornem a tenir mercat els dissabtes, tal com ens ho havia concedit l'egregia senyora Anna de Silva, marquesa d'Aitona, l'any 1680.

La fira se segueix celebrant per Sant Zenon; però als dies 9 i 10 de juliol hi afegim una petita torna. I que Déu ens guardi, en aquests dies, de les típiques rierades.

J. M. P. G.

NOTES:

1. El seu rebesavi Gastó de Montcada, en la seva condició de vescomte de Cabrera, l'any 1599 havia establert els límits entre els dos Arenys d'Amunt i d'Avall i reorganitzat el nostre municipi.

Amb aquest Guillem Ramon de Montcada, cinquè d'aquest nom, que morí l'any 1727, s'extingí el llinatge masculí de la branca principal dels Montcada i el succeí la seva filla Teresa, que es casà amb Luis Antonio Fernández de Córdoba-Figueroa de la Cerda, marquès de Cogolludo, que fou després duc de Medinaceli, de Sogorb i de Cardona.

2. Una de les escasses vingudes d'aquests barons fou la que féu a Arenys de Mar i a Arenys d'Amunt Guillem Ramon de Montcada els dies 11, 12, 13, 14 i 15 de març de 1692. Arribà a les 7 del vespre del dia 11 a Arenys de Mar i es dispararen salves des de les artilleries de les torres de defensa. Entre la gent del poble s'organitzà una companyia de «soldats» que li féu els honors i disparà gales. Es va allotjar al casal del notari Arquer del carrer de la Perera. La tarda de l'endemà, el Marquès anà a casa del batlle Jalpí i s'hi estigué fins a sol post.

El dia 13 tornà a Can Jalpí on passà bona part del dia. El dia 14 després de dinar Guillem Ramon de Montcada anà a visitar Arenys d'Amunt i el sortí a rebre la companyia de soldats organitzada pels d'aquella vila davant de Can Aiguaviva i li feren salves; a la plaça davant l'església els «soldats» feren maniobres militars a les ordres de l'Amar de la Torre; tot seguit el marquès baixà del cavall i entrà a l'església parroquial de Sant Martí, on fou rebut amb els honors corresponents i contemplà un magnífic retaule de Sant Antoni tot just estrenat. Després la comitiva anà a Can Vilarrasa, família noble, on se li serví un refresc, i d'allí pujaren a Can Sala, també casa noble, on se li donà un altre refrigeri, mentre els «soldats» d'Arenys d'Amunt tornaven a exhibir les seves habilitats. Era ja molt fosc quan tornaren a Arenys de Mar. Durant aquells dies, al carrer de la Perera, on s'havia habilitat la residència del marquès, es posaren dos llums a les finestres de cada casa i per a més il·luminació es cremaren teies en els festers dels carrers. El dia 15 de bon matí, Guillem Ramon de Montcada amb la seva comitiva marxà en direcció cap a Sant Celoni. A la universitat d'Arenys d'Avall l'estada de l'egregi

Parades al bell mig de la Riera. Any 1930.

personatge li resultà molt cara, tant en menjars com en llaminadures, begudes, teies, ciris i candeles, glaç per refrescar la beguda, manutenció de cavalleries, i altres despeses, que pujaren a 143 lliures, 3 sous i 7 diners. Fins i tot calgué refer alguna peça de la coberteria de plata que s'emmanlevà al magnífic Sr. Josep Milans. (*Dades obtingudes de les memòries de mossèn Avellà i del Llibre III de Clavaria de la Universitat de Santa Maria d'Arenys, conservats a l'Arxiu Històric FF.*)

3. Josep Pasqual i Lleu estava ben relacionat a la capital de la monarquia. El seu germà doctor Antoni Pasqual (que pocs anys després fou bisbe de Vic) havia estat Auditor del Tribunal de la Rota de la Nunciatura Apostòlica, era visitador de l'arquebisbat de Toledo i Vicari general de Madrid pel Cardenal Portocarrero.

4. El llibre II de Clavaria (ms. 85), fol. 61 v. conté el següent assentament: *A 8 de dit (febrer 1680) he pagat al*

Sr. Joseph Pasqual y Lleu set dobles, ço és les sis que són 33 lliures, per lo just cost que costà lo privilegi nou feu mercè la Excma. Sra. Marquesa d'Eitona pera que esta vila pogués tenir mercat una vegala la semana lo die de disapte y la restant dobla que són 5 lliures 10 sous són per la súplica que per dit privilegi donà lo temps que estigué en Madrid. Consta de pòlissa y rebuda.

5. L'original d'aquest privilegi es conserva al llig. 1-3 de l'Arxiu Històric FF. d'Arenys de Mar. Al dors, escrit de mà del que fou clavari de la universitat, En Miquel Lleu, conté la següent nota: *N.º 32 / Jhesús / Privilegi concedit per la Excma. Senyora Marquesa de Aytona Biscomtessa de Cabrera y Bas nostra natural senyora, otorgat a la Universitat y Vila de Arenys de Mar pera poder tenir publice perpetuament lo die disapte de tot lo any Mercat. Y los dies 9 y 10 del mes de juliol de cada any Fira general. Otorgat en la vila de Madrid als 10 de febrer de 1680.*

(Les il·lustracions pertanyen a la col·lecció Fotogràfica de l'Arxiu Històric Fidel Fita).

Dipòsit Legal B. 28.711-89.

IMPREMTA SANTA MARIA
ARENYS DE MAR